

**ДОДАТНО ФИНАНСИРАЊЕ
ПРОЈЕКТА ЈАЧАЊА ЗДРАВСТВЕНОГ СЕКТОРА**

ПЛАН УПРАВЉАЊА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ

Министарство здравља и социјалне заштите
Републике Српске
Јединица за координацију пројеката

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА

ДОДАТНО ФИНАНСИРАЊЕ
ПРОЈЕКТА ЈАЧАЊА ЗДРАВСТВЕНОГ СЕКТОРА
(HSEF AF)

ПЛАН ЗА ПРОЦЈЕНУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
И УПРАВЉАЊЕ ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ
(ЕМР)

март 2012. год.

САДРЖАЈ:

САЖЕТАК.....	4
1 УВОД.....	7
1.1 РАЗВОЈНИ ЦИЉ ПРОЈЕКТА.....	7
1.2 ПРОЈЕКТНЕ КОМПОНЕНТЕ.....	7
1.3 ОДРЕЂИВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКИХ РАДОВА.....	8
2 ПРОЦЕНА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	9
2.1 ОБИМ ПРОЦЕНЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	9
2.2 ПОЛАЗНИ УСЛОВИ.....	9
2.3 ПОЛИТИЧКИ, ПРАВНИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ОКВИР.....	12
2.3.1 Политике СБ везане за пројектне инвестиције.....	12
2.3.2 Политике Републике Српске везане за пројектне инвестиције.....	13
2.4 ПОТЕНЦИЈАЛНИ УТИЦАЈИ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.....	14
3 ПЛАН УПРАВЉАЊА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ.....	17
3.1 Увод.....	17
3.2 СМЕРНИЦЕ ЗА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.....	17
3.3 ФАЗА ПРОЈЕКТОВАЊА.....	17
3.4 ФАЗА ГРАДЊЕ / РЕКОНСТРУКЦИЈЕ.....	17
3.5 УПОТРЕБА.....	20
<i>Табела 1 - Предложене мјере ублажавања и избјегавања.....</i>	<i>21</i>
3.6 ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ И СУПЕРВИЗИЈА.....	25
<i>Табела 2 - План мониторинга.....</i>	<i>26</i>
3.7 ОДГОВОРНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ЕМП И БУЏЕТ.....	27
4 ЈАВНО ОБЈАВЉИВАЊЕ И КОНСУЛТАЦИЈЕ.....	28
5 ДОДАЦИ.....	29
5.1 СПИСАК НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И ПОДЗАКОНСКИХ АКТА КОЈИМА СЕ РЕГУЛИШЕ ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	29
5.2 УЛОГЕ И ОДГОВОРНОСТИ ВЛАСТИ.....	30
5.3 СПИСАК КОНСУЛТОВАНИХ ОСОБА.....	33

СКРАЋЕНИЦЕ

БиХ	Босна и Херцеговина
БХП	Пројекат основног здравства
ЦЕБ	Развојна банка Вијећа Европе
АПМ	Амбуланта породичне медицине
ЕА	Процјена животне средине
ЕМП	План управљања животном средином
ЕУ	Европска Унија
ХСЕП	Пројекат јачана здравственог сектора
МПУГЕРС	Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске
МФРС	Министарство финансија Републике Српске
МЗСЗРС	Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске
МУПРС	Министарство унутрашњих послова Републике Српске
ПДО	Програм додатне обуке (из породичне медицине)
ПЦУ	Јединица за координацију пројеката Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске
ПМ	Породична медицина
РИРС	Републички инспекторат Републике Српске
РС	Републике Српска
СИТАП	Пројекат техничке помоћи за социјално осигурање
СБ	Свјетска банка

САЖЕТАК

1. **Циљ Пројекта.** Предложени пројекат има за циљ унапређење ефикасности система здравствене заштите путем ширења и јачања модела породичне медицине у примарној здравственој заштити, изградњом капацитета за менаџмент у здравственом сектору, и јачањем процеса креирања политика путем развоја и имплементације система за мониторинг и евалуацију здравственог сектора и рјешавањем неефикасности у сектору.

2. **Опис пројекта.** Пројекат ће се састојати од три компоненте: (а) Ширење породичне медицине. Ова компонента ће имати за циљ реструктурисање примарне здравствене заштите како би се ријешила битна питања здравства као што је нарастајуће оптерећење незаразних болести и омогућавање развоја ефикасног интерфејса између амбулантне здравствене заштите која се пружа путем ПМ и болничке заштите. Из ове компоненте финансираће се грађевински радови, техничка помоћ, медицинска и канцеларијска опрема, материјали за обуку, радионице, путовања и оперативни трошкови; (б) Стручно усавршавање и унапређење менаџерских капацитета. Свеукупни циљ ове компоненте је подршка текућим напорима на стручном усавршавању у сектору и изградња капацитета за имплементацију нужних промјена у пружању услуга на различитим нивоима здравственог система. Ова компонента ће финансирати техничку помоћ, обуку и текуће трошкове; и (в) Формулација здравствених политика и Пројектна подршка. Свеукупни циљ ове компоненте је подршка напорима на унапређењу прикупљања и анализирања података, омогућавање израде жељених узора и унапређење коришћења доказа за одређивање приоритета и алоцирање ресурса, и помоћ у модернизацији улоге Института за заштиту здравља. Ова компонента ће финансирати техничку помоћ, анкете, студије, обуке, ограничену канцеларијску опрему и текуће трошкове.

3. **Локација пројекта.** Пројекат ће бити имплементиран у читавој земљи. Санација и реконструкција нових домова здравља биће имплементирана у 13 локација, описаних у дијелу 2 овог извјештаја.

4. **Категорија пројекта.** У складу са Банчиним политикама заштите и процедурама, укључујући ОП/БП/ГП 4.01 *Процјена животне средине*, предложени пројекат је класификован у **Категорију Б**, у сврху процјене утицаја на животну средину с обзиром да се не очекује да ће довести до значајнијих утицаја на животну средину. То изискује припрему сљедећег: (I) Процјена животне средине у шта спада евалуација животне средину у предложеним пројектним локацијама; (II) План управљања животном средином који укључује кораке за умањење било којих потенцијалних утицаја, заједно са планом мониторинга, буџетима, одговорностима и распоредом извршавања.

5. **Сврха Процјене животне средине.** Сврха процјене животне средине (ЕА) је идентификовање битних утицаја на животну средину (како позитивних тако и негативних), и навођење одговарајућих превентивних активности и мјера за ублажавање (укључујући одговарајући мониторинг) ради превенције, елиминисања и минимизирања било којих очекиваних негативних утицаја. Процјену животне средине (ЕА) извршио је независни консултант, на основу онога што је било припремљено у поједностављеном Плану за управљање животном средином (ЕМП). ЕА извјештај је припремљен на основу сљедећег: (I) анализа постојећих правних докумената у држави, прописа и смјерница; (II) Политика заштите и упутни материјали

СБ; (III) национална ЕА и правни оквири за изградњу; (IV) постојећи ЕИА за сличне пројекте; (V) евалуација животне средине у предложеним пројектним локацијама и, (VI) резултати консултација са представницима свих заинтересованих страна и учесника.

6. Државни регулаторни оквир за ЕА. Током протекле деценије, земље је израдила сопствена правила и процедуре ЕА, које су, генерално говорећи, у складу са захтјевима СБ. Главни регулаторни акти у овој области су: Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 53/02), Уредба о пројектима за које је потребна студија о утицају на животну средину (Сл. Гласник РС бр. 7/06), Закон о урбанизму (Сл. Гласник РС 84/02). Према постојећем националном законодавству о ЕА, за пројекте који укључују градњу/реновирање здравствених установа није неопходно имати посебан преглед, већ укључују захтјеве за активностима везаним за животну средину током грађевинских радова.

7. Институционални оквир и капацитети за остварење заштите. ЕА институционални капацитети зајмопримца су процијењени током припреме пројекта и закључено је да МЗСРС и ПЦУ заједно са општинама имају релевантне капацитете за извршавање својих дужности по питању спровођења ЕПМ одредби.

8. Потенцијални утицаји на средину. Очекује се да пројекат неће довести до већих и значајнијих утицаја на животну средину. Могући неповољни утицаји на животну средину који се односе на градњу и функционисање су сљедећи: (а) прашина и бука усљед демолирања и градње; (б) одлагање грађевинског и медицинског отпада, укључујући одлагање азбеста и, случајно просипање машинског уља, мазива итд; и, (в) Ризик повезан са управљањем отпадом током функционисања/употребе (општински, опасан отпад итд). Сви ови потенцијални утицаји на животну средину су минорни и лако се могу ријешити током имплементације пројекта. Градња нових амбуланти биће урађена на расположивој општинској земљи и стога неће довести до проблема недобровољног пресељења.

Пројекат ће такође довести до позитивних социјалних утицаја. Реновирање/градња здравствених центара ће унаприједити социо-економске услове за становништво и допринијеће бољем живљењу становништва.

9. План управљања животном средином. ЕМП покрива: (а) кратак опис примјенљивих закона, политике о процедурама везаним за животну средину и њено разматрање, припрема и имплементација ЕИА, као и ЕИА установе и одговорности; (б) опис предложених пројектних локација; (в) Смјернице за животну средину (ЕГ), у којима се наводи: (I) могући утицаји реновирања и санације постојећих домаова здравља, као градње мањих нових, на животну средину и друштво; (II) предложене мјере за ублажавање и мониторинг које се примјењују током имплементације подкомпоненти (III) опис аранжмана за имплементацију ЕМП-а, институционалних капацитета као и процедура за супервизију, мониторинг и извјештавање. Предлаже се да агенције за имплементацију осигурају безбједност радника, предузму релевантне мјере за превенцију загађења буком и прашином, безбједно руковање, транспорт и одлагање грађевинског и медицинског материјала.

10. План за мониторинг. ЕМП укључује План за мониторинг са мјерама које ће бити примјењене за праћење ефикасности мјера за ублажавање и опис индикатора животне

средине који се требају мјерити, заједно са методама и учесталашћу мониторинга, као и процедуре мониторинга и извјештавање, укључујући институционалне аранжмане.

11. ЕА објављивање извјештаја и консултације. Министарство здравља је дисеминирало нацрт сажетка извјештаја ЕМП-а својим установама и осталим релевантним министарствима на преглед и коментарисање, и објавило га (12 децембра 2008 године) на интернет страници Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске (www.vladars.net). Након двије седмице, 26 децембра 2008 године, ПЦУ је спровео јавни састанак ради информисања и консултација везаним за документ. Осим учесника из релевантних државних установа, на састанку су такође учествовали и представници из НВО-ова који се баве животном средином, представници органа локалне самоуправе из Приједора, Бањалуке, Градишке и других општина. На састанку је закључено да је нацрт документа ЕМП покрио практично све евентуалне утицаје и могуће мјере за ублажавање. Нацрт ЕМП-а је ревидиран након састанка, узимајући у обзир допринос од стране консултаната. Коначна верзија ЕМП-а је достављена Свјетској банци, биће кориштена од стране владиних тијела током имплементације пројекта.

---

1 УВОД

1.1 Развојни циљ Пројекта

Развојни циљ пројекта је унапређење свеукупних резултата када су у питању незаразне болести мјерено посредним индикаторима: (I) Повећање ефикасности здравственог система путем реструктурисања и јачања примарне здравствене заштите уз модел породичне медицине и (II) Јачање процеса доношења политика путем развоја и имплементације система за мониторинг и евалуацију учинковитости здравственог сектора.

1.2 Пројектне компоненте

Пројекат има три компоненте:

(1) Реструктурисање примарне здравствене заштите. Циљ ове компоненте је реструктурисање примарне здравствене заштите и рјешавању секторских неефикасности и припремити сектор за економично рјешавање суштинских проблема у здравству као што је нарастајуће оптерећење незаразним болестима. Ова компонента подржава реструктурисање примарне здравствене заштите која је традиционално заснована на ужим специјалностима, ка јединицама породичне медицине које ће на крају имати капацитет да рјешавају 80% здравствених потреба у земљи, чиме ће се знатно смањити неоправдано висока стопа случајева који се сада лијече у болницама. То ће такође омогућити развој ефикасног интерфејса између амбулантне здравствене заштите пружене путем ПМ и болничке здравствене заштите.

Ова компонента подржава:

- (i) Спровођење програма обуке из породичне медицине за докторе и медицинске сестре, укључујући и програм специјализације из породичне медицине и Програм додатне обуке (ПДО),
- (ii) Обука наставног кадра на катедрама породичне медицине на универзитетима,
- (iii) Ограничено и опремање амбуланти породичне медицине како би обученим докторима породичне медицине било омогућено да имају минимум опреме која је неопходна за адекватно обављање рада
- (iv) Комуникационе активности у сврху информисања креатора политика, давалаца услуга здравствене заштите и јавности о реформи.

Ова компонента ће финансирати грађевинске радове, техничку помоћ, анкете, медицинску и канцеларијску опрему, материјале за обуку, радионице, путовања и текуће оперативне трошкове. Под грађевинским радовима, предложено је спровођење (а) санирања постојећих објеката домова здравља/амбуланти; (б) рушење и градња нових објеката домова здравља/амбуланти на истој површини; и (в) градња нових објеката домова здравља/амбуланти на новим локацијама. Сви ови грађевински радови су мањег обима при чему укупна површина не покрива више од 400 m².

(2) Унапређење менаџерским капацитета у здравственом сектору. Свеукупни циљ ове компоненте је пружање подршке текућим напорима у сектору на изградњи капацитета за управљање и имплементацију нужних промјена у пружању услуга на различитим нивоима здравственог система. Циљ је развој и имплементација обуке из здравственог менаџмента која је покренута у оквиру БХП-а. Ова компонента финансира једино техничку помоћ, обуку и текуће оперативне трошкове.

(3) Формулација здравствених политика и пројектна подршка. Циљ ове компоненте је јачање капацитета за прикупљање и анализирање података као подршка формулисању секторских политика и за одређивање приоритета и алоцирања ресурса. Ова компонента ће допринијети увођењу редовних секторских прегледа учинковитости уз секторска поређења и помоћи се модернизацију улоге Института за заштиту здравља. М&Е активности ће подржати потребе МЗиСЗ за подацима како би се израдили извјештаји/информације које су неопходне у сврху израде политика (нпр. поређења, годишњи планови МЗиСЗ и израда националних здравствених рачуна) и институционализацију М&Е (укључујући прикупљање података, валидност података и анализу) путем изградње капацитета. У ту сврху, ова компонента ће подржати развој и имплементацију система за мониторинг и евалуацију учинковитости сектора и унапређење дијалога између владе, локалних учесника и екстерних партнера. Ова компонента финансира техничку помоћ, анкете, студије, ограничену канцеларијску опрему и текуће трошкове.

1.3 Одређивање грађевинских радова

Пројекат подржава капиталне инвестиције, поготово рехабилитационе радове у здравственим установама укључујући поправке, санацију, реорганизацију, поновну изградњу и градњу објеката здравствених установа. За ове радове, општина и дом здравља морају да добију неопходне дозволе и одобрења од стране надлежних органа, и ако је потребно, такође морају да припреме пројектну техничку документацију. Предложени пројекат има неколико фаза. Прва фаза је да се добију све неопходне дозволе и одобрења од надлежних органа у складу са примјенљивим законима (као што су: власништво, урбанистичко техничка дозвола, урбанистичку сагласност и дозвола за употребу), друга фаза је припрема пројектно-техничке документације од стране овлаштене фирме и добијање грађевинске дозволе од стране релевантног општинског органа, а општина и дом здравља имају обавезу да ураде овај дио посла.

Сљедећа фаза је избор извођача према процедурама СБ, коју проводи ПЦУ за све врсте радова. По избору најповољнијег извођача општина и дом здравља уплаћују дио свог учешћа који износи минимум 30% понуде и именују надзорне органе на градилишту, који су одговорни за примјену свих закона и прописа везаних за извођење грађевинских радова и одговорни су за квалитет и количине изведених радова.

Током извођења радова ПЦУ врши периодичне контроле радова и врши плаћање изведених радова. По завршетку радова на санацијама постојећих објеката комисије, именоване од стране општине и дома здравља, врше прегледе и пријеме изведених радова и на тај начин се завршавају ти уговори. Код ре-изградње или изградње нових објеката овлаштена општинска комисија врши преглед и пријем радова, те издаје употребне дозволе за нове објекте чиме су завршени и овакви уговори.

2 ПРОЦЈЕНА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

2.1 ОБИМ ПРОЦЈЕНЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Сврха процјене животне средине (ЕА) је идентификовање битних утицаја на животну средину (како позитивних тако и негативних), и навођење одговарајућих превентивних активности и мјера за ублажавање (укључујући одговарајући мониторинг) ради превенције, елиминисања и минимизирања било којих очекиваних негативних утицаја. Процјену животне средине (ЕА) извршио је независни консултант, на основу онога што је било припремљено у поједностављеном Плану за управљање животном средином (ЕМП). ЕА извјештај је припремљен на основу следећег: (i) анализа постојећих правних докумената у држави, прописа и смјерница; (ii) Политика заштите и упутни материјали СБ; (iii) национална ЕА и правни оквири за изградњу; (iv) постојећи ЕИА за сличне пројекте; (v) посјете локацијама и евалуација; и, (vi) резултати консултација са представницима свих заинтересованих страна и учесника.

Извјештај покрива следећа питања:

- (i) Преглед пројектних компоненти и идентификовање физичких инвестиција / предвиђених активности у оквиру пројекта које би могле имати значајан утицај на животну средину;
- (ii) Опис и процјена животне средине на предвиђеним пројектним локалитетима;
- (iii) Политички, правни и административни оквир, укључујући улогу и одговорност Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске (МЗСЗРС) и осталих институција у овом пројекту везаних за питања животне средине; и процеса везаних за животну средину издавање грађевинских дозвола у Републици Српској који се примјењују на предложене радова; и
- (iv) У складу са идентификованим потенцијалним утицајима и ефектима, предложене мјере за ублажавање, укључујући могуће промјене у процјени утицаја на животну средину и процедуре ублажавања, припрему смјерница и практичних приједлога, и обуке у вези с тим.

2.2 ПОЛАЗНИ УСЛОВИ

А. Домови здравља у којима је могуће урадити само санационе активности

Санација објеката домова здравља планира се урадити на следећим локацијама: дом здравља „Село“ у општини Источно Сарајево, Цара Душана бб, амбуланта Миљевина и дом здравља у општини Фоча и Урије 2 из приједорске општине.

За све локације објеката заједничко је да су у насељеним мјестима са урбанизованим локацијама и изграђеним приступним путевима и инфраструктуром. У окружењу се налазе различити објекти, укључујући пословне зграде, комерцијалне центре и стамбене зграде. Сви објекти сем објекта Урије у Приједору су самостални објекти на својим парцелама. У близини нема области са осјетљивом животном средином или културних споменика на које се треба обратити пажња. Власништво над свим парцелама и објектима је општинско које је додијељено на трајно коришћење домовима здравља за потребе обављања здравствене дјелатности.

Главни потенцијални утицаји на животну средину везани за ове активности односе се на прашину, буку и стварање отпада током санационих активности и могу лако бити ријешени током имплементације коришћењем најбољих грађевинских пракси.

Б. Домови здравља у којима се предлаже рушење постојећих објеката и/или њихова доградња.

Рушења постојећих објеката и поновна изградња објеката на истим локацијама је потребно извршити из разлога што су постојећи објекти у веома лошем стању, рађени од лоших материјала без добрих изолација и инсталација, а не одговарају ни по својом унутрашњом организацијом простора. Планирани постојећи објекти за рушење налазе се Бањалуци и то у насељима Кочићев Вијенац, Залужани и Пискавица, један објекат у Градишки у оквиру централне локације дома здравља и један објекат теренске амбуланте у Приједору у Горњим Орловцима, док се постојећи објекат у Доњим Орловцима санира и дограђује.

Сви објекти налазе се у урбаним подручјима и повезани су са урбаном инфраструктуром. Као што је случај са домовима здравља у којима се предлажу само санационе активности, у окружењу се налазе различити објекти, укључујући пословне зграде, комерцијалне центре и стамбене зграде. Сви објекти су самостални објекти на својим парцелама. У близини нема области са осјетљивом животном средином или културних споменика на које се треба обратити пажња. Засебне и индивидуалне дозволе за сваку локацију биће добијене из Института за заштиту културног и историјског наслеђења за оне објекте који могу, због своје старости или карактеристика представљати културно наслеђење. Власништво над свим парцелама и објектима је општинско које је додијељено на трајно коришћење домовима здравља за потребе обављања здравствене дјелатности.

У Бањалуци, постојећи објекти амбуланти Кочићев Вијенац, Залужани и Пискавица су у центру тих насеља са својим парцелама. У питању су приземни објекти истог типа, стари и дотрајали. Рађени су по принципу префабрикованих дрвених конструкција, а грађени су прије више од 35 година. Површине објеката су од 200 до 350m². Конструкција темеља је бетонска, а зидова и кровова конструкција је дрвена са плочама од иверице и изолацијама од камене вуне. Кровови су покривени валовитим азбест-цементним плочама. Све унутрашње инсталације су у лошем стању. Планирани нови објекти су на истим локацијама, са истим површинама, спратности приземље, али грађени на савремен, трајан начин од бетона и опеке и без употребе азбеста или других штетних материјала за ову намјену објеката. Снабдијевање објеката водом је из градске мреже, као и електричном енергијом, а канализација објеката се прикључује на градске мреже. Гријање објеката се планира по систему индивидуалног централног гријања. Објекти су планирани са пет АПМ у Кочићевом Вијенцу, са четири АПМ у Залужанима и две АПМ у Пискавици, све опремљене са мини лабораторијама. Ове амбуланте пружају медицинске услуге за око 42000 грађана.

Дом здравља у Градишци је лоциран у градском језгру, а постојећи објекат је сличног типа градње и стања као поменути објекти у Бањалуци, и сада служи за здравствене и административне садржаје дома здравља Градишка. Планирани нови објекат је површином мањи, али се гради приземље и спрат са садржајем 8 АПМ и обухвата око 35000 грађана. Нови

објекат ће бити модеран, од бетона и опеке и без употребе азбеста или других штетних материјала за ову намјену објекта. Снабдијевање објекта водом је из градске мреже, као и електричном енергијом и гријањем, а канализација објекта се прикључује на градску мрежу.

Постојећа амбуланта у Горњим Орловцима у приједорској општини је стари оштећени објекат грађен од бетона и цигле, без или са оштећеним изолацијама и уништеним свим инсталацијама који се не користи. Прилаз локалитету је са локалног пута, а лоциран поред главног пута Приједор-Бања Лука. Његово санирање је економски неоправдано, а и унутрашња диспозиција просторија не одговара сврси модерног дома здравља. Одлучено је да се комплетан објекат сруши а на његовом мјесту, мало помјерено, али на истој парцели, изгради нови савремени објекат намјене за једну амбуланту породичне медицине са мини лабораторијом. Нови објекат ће бити грађен на савремен начин од бетона и опеке и без употребе азбеста или других штетних материјала за ову намјену објекта. Снабдијевање објекта водом је из мјесне мреже, као и електричном енергијом, а канализација објекта се прикључује на септичку јаму са хлоринизатором према важећем закону. Гријање ће бити ријешено као индивидуално за објекат.

Објекат у Доњим Орловцима је постојећи објекат у ком су смјештени амбуланта и мјесна заједница Простор амбуланте не задовољава потребе АПМ те се мора извршити доградња објекта на слободном дијелу парцеле и санација постојећих просторија амбуланте тако да чине једну цјелину. Приступ парцели и објекту је са локалног пута. Објекат ће бити прикључен на постојеће инсталације воде, канализације и електро мрежу, а гријање ће бити ријешено као индивидуално. Ове амбуланте покривају око 4500 грађана.

У случају рушења старих објеката на истој локацији, неће бити никаквих утицаја на животну или социјалну средину, осим оних који се односе на рушење и грађевинске активности (које се углавном односе на уклањање отпада, прашину и буку).

Д. Предложена градња нових амбуланти на новим локацијама

За другу фазу имплементације пројекта предлаже се градња два нова објекта амбуланти на потпуно новим локацијама – у селу Ракелићи и Новом Паланчишту у приједорској општини.

Постојеће амбуланте у селима Ракелици и Буснови смјештене су у вишенамјенским објектима некадашњих пољопривредних задруга, која су сада приватизоване. Простори тих амбуланти не задовољавају потребе АПМ, а неријешени или скупи власнички односи су неоправдани за санацију тих објеката. По новој мрежи амбуланти на територији општине Приједор ове двије амбуланте се укидају и треба се градити нови објекат амбуланти на локацији која би била приступачна за оба подручја која су покривале постојеће амбуланте са око 5000 грађана.

Предложена локација новог објекта у Ракелићима смјештана је у урбаном дијелу насеља. Парцела је веома мала, око 0,06 ха и ограничена је породичним кућама. Ова парцела се тренутно не користи у било какве сврхе и покривена је изломљеним камењем. Фаза градње неће изискивати било какво преусмјеравање локалног саобраћаја нити мјере привременог приступа локалног становништва. У близини нема потока или других битнијих хабитата. Не

постоји потреба за дренажом или мјерама контроле ерозије с обзиром да је терен раван. Није примијећено одлагање смећа на локацији или у њеној близини.

Постојећа амбуланта у селу Велико Паланчиште је радила у објекту који су дијелиле мјесна заједница и амбуланта, али ради старости и тренутног стања овог зиданог објекта одлучено је да се за потребе амбуланта изгради нови објект на новој локацији. За ту сврху нове градње предложена је локација која је раније била у посједу војне јединице а прешла је у посјед општине. Локално становништво тренутно не користи ову локацију, која је ограђена жицом. Локалитет је прекривен травом и смјештен на самој ивици локалног пута. Локација која се тражи за градњу је веома мала, око 0,08 ha. С обзиром на карактеристике локацију, фаза градње неће изискивати било какво преусмјеравање локалног саобраћаја нити мјере привременог приступа локалног становништва, а такође у близини нема потока или других битнијих хабитата. Не постоји потреба за дренажом или мјерама контроле ерозије.

Градња ових нових објеката биће имплементирана искључиво на општинској земљи која се тренутно не користи у било какву сврху. Потенцијални утицаји на животну средину односе се на грађевинске активности и могу бити ријешени примјеном најбољих грађевинских пракси.

2.3 ПОЛИТИЧКИ, ПРАВНИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ОКВИР

2.3.1 Политике СБ везане за пројектне инвестиције

Свјетска Банка захтјева процјену животне средине (ЕА) да се спроведе за пројекте који су предложени да буду финансирани од стране Банке, како би била сигурна су безбједни за животну средину и одрживи, чиме се унапређује и олакшава и доношење одлука (ОП 4.01, јануар 1999). ЕА је процес чија ширина, дубина и врста анализе зависе од природе, обима и потенцијалних утицаја на животну средину предложеног пројекта. ЕА евалуира потенцијалне ризике за животну средину пројекта у области утицаја; испитује пројектне алтернативе, идентификује начине за унапређење одабира пројекта, планирање, дизајнирање и имплементацију тако што превенира, минимизира, ублажује или компензује неповољне утицаја на животну средину и повећава позитивне утицаје; и укључује процес ублажавања и управљања негативним утицајима на животну средину током читаве имплементације пројекта. Банка преферира превентивне мјере радије од мјера за ублажавање или компензације, када год је то могуће. ЕА узима у обзир природно окружење (ваздух, воду, и тло); људско здравље и безбједност, социјалне аспекте (недобровољно пресељење, локално становништво, и културолошко наслеђе); као и прекограничне и глобалне еколошке аспекте. Такође узима у обзир варијације у пројекту и услове у земљи; налазе еколошких студија о земљи; националне акционе планове за животну средину; укупни политички оквир земље, национално законодавство, и институционалне компетенције везане за животну средину и социјалне аспекте; као и обавезе земље, везане за пројектне активности, према релевантним међународним еколошким споразумима. Банка не финансира пројектне активности које су у супротности са таквим обавезама земље, како је идентификовано током ЕА. Пројектна инвестиција активира сљедеће политике СБ: ОП/БП/ГП 4.01 Процјена животне средине и ОП 17.50 Политика објављивања.

Банка предузима анализирање животне средине за сваки пројекат како би одредила исправан обим и врсту ЕА. Банка класификује предложени пројекат у једну од четири категорије, у

зависности од врсте, локације и сензитивности, и обима пројекта, као и природе и величине могућих утицаја на животну средину. На тај начин, ризици који су везани на пројектне активности могу бити ефективно антиципирани унапријед прије имплементације пројекта, и ријешени путем директних активности на ублажавању током процеса дизајнирања, планирања и грађевинске супервизије, ако и током употребе објекта.

Пројекат је сврстан у категорију "Б" с обзиром да се очекује да пројектне активности неће довести до значајнијих негативних утицаја на животну средину с обзиром да је њихов фокус углавном на санацији постојећих и/или градњи нових мањим објекта за пружање здравствених услуга и узимања узорака крви и урина искључиво за једноставнију амбулантску дијагностику. На основу тога, Пројекат изискује ЕА и једноставан План управљања животном средином. Пројекат неће укључивати било какве грађевинске радове који изискују пресељење или стицање земљишта, и тиме не покреће процедуре Недобровољног пресељења. Градња нових објекта биће урађена на постојећем општинском земљишту. Не покрећу се ни остале процедуре заштите. За све пројекте из категорије Б, потребна је припрема једноставном Плана управљања животном средином.

2.3.2 Политике Републике Српске везане за пројектне инвестиције

Могу се предвидјети двије различите ситуације везане за административне процедуре набавке документације потребне за грађевинске радове: (а) Адаптација и одржавање без промјена профила, величине и сврхе објекта; (б) реконструкција/градња која укључује унапређење – надоградњу или изградњу новог објекта на истој, или новој локацији. Процедуре које претходе градњи у Републици Српској су следеће: стицање земљишта, процјена утицаја на животну средину, набавка дозволе за локацију и набавка грађевинске дозволе. За врсту пројекта/активности предвиђених у Пројекту ХСЕП, ЕИА није потребна. Након издавања свих релевантних дозвола, завршетка грађевинских радова, и прије употребе објекта, неопходно је добити Употребну дозволу.

Локацијска дозвола

Локацијска дозвола је административни документ који је дефинисан у Закону о уређењу простора (Службени гласник РС. бр 84/02). Издаје се на основу Урбанистичког плана и осталих закона, подзаконских аката и прописа који имају везе са просторним планирањем.

Локацијска дозвола дефинише битне карактеристике планираних интервенција, као што су: облик и величина грађевинске парцеле, сврха величина (висина, број спратова) и површина изграђеног објекта, помоћних објекта на грађевинској локацији (гараже, складишта, септичке јаме, итд), архитектонски облик објекта (кров, материјали и остали фактори у зависности од окружења), организација локације, методе и услови прикопчавања објекта на јавне путеве (укључујући и паркинге) и комунална инфраструктура, као и мјере ублажавања утицаја на животну средину (у случајевима када предложена интервенција значајно утиче на животну средину својим функционисањем, како је наведено у Закону о заштити физичког и социјалног окружења (Службени гласник РС бр 53/02) и подзаконском акту о пројектима за које је потребна Процјена утицаја на животну средину (Службени гласник РС бр 7/06)). Локацијска дозвола мора бити издата за сваку просторну интервенцију, осим за: а) адаптацију и одржавање без било каквих промјена профила, величине и сврхе пројекта, б) градњу или инсталацију објекта на ниско-волтажну или телекомуникациону мрежу, довод водовodne

цијеви, канализације, гасоводне цијеви, кабловске ТВ и система гријања. Али је потребно званично одобрење даваоца услуга са његовим упутствима које се мора набавити прије почетка радова, и ц) рестаурација локалитета, градња водене цистерне и септичке цистерне, поравнање соларних панела, итд.

Ако се грађевински радови изводе на објекту који је заштићен као културолошки споменик, прије било каквих радова (за просторне интервенције које не изискују локацијску дозволу) неопходно је добити званично одобрење од овлаштеног тијела (Републичког завода за заштиту културног и историјског наслеђења Републике Српске).

Грађевинска дозвола

Грађевинска дозвола је административни документ који је дефинисан у Закону о уређењу простора (Службени гласник РС бр 84/02). Након верификације издавања дозволе може да почне градња. Грађевинска дозвола потврђује да су главне пројектне активности у складу са Урбанистичком сагласношћу и свим специјалним условима које је прописало надлежно тијело и да су имплементирани све процедуре наведене у урбанистичкој сагласности. Поред тога, евалуира се и усклађеност пројекта са свим битним грађевинским прописима дефинисаним у законима и прописима. На примјер, евалуација разматра сљедећа питања: механичку отпорност, стабилност зграде, противпожарну заштиту, санитарне и здравствене услове, употребну безбједност, енергетску ефикасност, термо изолацију, доступност и мобилност унутар објекта. Власништво и грађевинска права на парцели су такође дефинисани.

Грађевинска дозвола је неопходна за сваку грађевину, осим у случајевима који су дефинисани у прописима. Грађевинска дозвола није неопходно за градњу која потпада под санацију и одржавање без промјена профила, величине и сврхе објекта. Ако укупна површина интервенције није већа од 400 m², градња се може радити у оквиру главног пројекта.

За добијање грађевинске дозволе, неопходно је доставити доказ да правно или физичко лице које подноси захтјев има право градње на датој парцели.

Употребна дозвола

Употребна дозвола се издаје након техничке процјене изграђеног објекта, ако се докаже да је објекат изграђен у складу са Грађевинском дозволом и захтјевима из пројектне документације.

ЕМП и административне процедуре које претходе градњи

План управљања животном средином (ЕМП) садржи процедуре које се односе на квалитет животне средине и идентификовање и имплементирање мјера у процесу реализације инвестиције, са циљем ублажавања негативних утицаја на животну средину и заштиту животне средине. ЕМП, као такав, није захтијеван према законима Републике Српске, тачније, ЕМП не постоји као обавезан документ током припреме инвестиционих пројеката. Међутим, основни елементи ЕМП-а могу се често наћи у дозволама и грађевинским документима који претходе градњи, чија супервизија је по надлежношћу различитих министарстава и агенција (анекс 2).

2.4 Потенцијални утицаји на животну средину

Очекује се да пројектне активности неће довести до значајнијих негативних утицаја на животну средину с обзиром да је њихов фокус углавном на санацији постојећих и/или градњи нових мањим објеката за пружање здравствених услуга и узимања узорака крви и урина искључиво за једноставнију амбулантску дијагностику. Пројекат такође неће укључивати било какве грађевинске радове који изискују пресељења или куповину земљишта – градња нових амбуланти биће на постојећем општинском земљишту. Могући утицаји на животну средину

могу бити подијељени у двије категорије, везане да градњу и употребу. Главни могући утицаји на животну средину који се тичу активности рушења, градње / реконструкције су сљедећи:

- а) Прашина и бука. Ови утицаји јављају се и током рушења и током грађевинских активности и специфични су за сваки локалитет. Да би се избјегли ови утицаји, неопходно је придржавати се познатих и добрих грађевинских активности које се примјењују у земљи;
- б) Азбест. Коришћење азбеста као грађевинског материјала, превасходно на крововима, јер широко распрострањено у објектима које смо обишли. Грађевинари треба да избјегавају рушење/ломљење азбестних плоча са кровова како би се управљало одлагањем таквог отпада на начин који је дефинисан у доњем тексту, и да се придржавају најновијих прописа или међународних пракси и стандарда, превасходно оних из Свјетске банке и Европске Уније. Проблематиком грађевинског азбестног отпада у Босни и Херцеговини се баве и министарства за заштиту животне средине на ентитетском нивоу и грађевинарства. У Републици Српској, то је све обједињено у заједничком министарству. Да би се добила грађевинска дозвола потребна је интегрисана еколошка дозвола, као и/или план за управљање отпадом. Такав план управљања отпадом већ у раној фази позива на идентификовање свих врста грађевинског отпада који има опасне састојке, укључујући азбест, пажљиво руковање, првенствено од стране овлаштеног особља са адекватном заштитном опремом, избјегавање разбијања отпада који садржи азбест или стварање прашине, и руковање од стране овлаштених фирми за уклањање отпада које имају сертификат и које су регистроване у ентитетском министарству за екологију. Тако гдје још нема такве регистрације, уговарачима се препоручује да потраже методе управљања код фирми које су регистроване у ФБиХ.
- в) Загађење тла. Током грађевинских активности може доћи до одређеног загађења тла хидрокарбоном, или током његовог премјештања приликом грађевинских радова, што такође доводи до загађења површинских и подземних вода. Извођачи радова треба да предузму специјалне мјере за избјегавање и контролисање пролијевања, превасходно у погледу превенције пролијевања на тло, као што је то случај приликом натакања или сервисирања машинерије на градилишту, током мањих или већи поправки, и складиштења материјала на непропусним подлогама.
- г) Управљање отпадом и рјешења у случају пролијевања. Рутинске грађевинске активности доводе до стварања чврстог и течног отпада, укључујући фасадне боје, машинско уље, фарбе и разређиваче. Мања пролијевања горива и осталих материјала ће се вјероватно дешавати током грађевинских радова. Нестручно руковање на грађевинској локацији и неодговарајуће мјере у случају пролијевања могу довести до нежељених посљедица на локално окружење, укључујући подземне воде, површинске воде, земљишне екосистеме и локално становништво.

Утицај на животну средину током оперативне фазе углавном се односи на сљедеће: (а) *Управљање медицинским отпадом*. Медицински отпад укључује оштре објекте (одбачене игле/шприце, сјечива скалпела, празне стаклене ампуле, или остале оштре објекте); Лабораторијски отпад (укључујући узорке урина и крви, културе и материјале који садрже опасне хемикалије и биолошке реагенсе). Да би се смањили остали утицаји, неопходно је придржавати се правила и процедуре руковања отпадом наведених у прописима о управљању медицинским отпадом; (б) *Опште управљање отпадом и пролијевањем*. Домови здравља

могу да створе доста неинфективног и инфективног чврстог и течног отпада, као и да проузрокују периодично пролијевање машинског уља, фарбе и других чврстих супстанци. Ако се њима нестручно рукује, ови материјали могу негативно да утичу на земљишне и акваторијалне екосистеме и изложе локално становништво опасностима и сметњама.

Сви ови утицаји могу се успјешно ријешити, ако се идентификују у овом ЕМП-у током фазе која претходи изради. У овом пројекту, имплементација мјера на ублажавању може се препоручити на три нивоа: дизајнирање, конструкција/реконструкција и функционисање. Ове мјере могу бити изводиве, и економичне са циљем да елиминишу, надомјесте или смање негативне утицаје на животну средину. Мјере не треба само да идентификују ризике, већ треба да служе и као смјернице како би се амбулантни капацитети учинили повољни за животну средину и одрживи.

---

3 ПЛАН УПРАВЉАЊА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ

3.1 Увод

План управљања животном средином (ЕМП) припремљен је у сврху интегрисања бриге за животну средину у дизајн и имплементацију предложеног пројекта. ЕМП треба да подржи:

- а) укључивање ЕМП накнадних процедура у Приручник за имплементацију пројекта;
- б) укључивање ЕМП накнадних одговорности у ПЦУ;
- в) спровођење прегледа животне средине специфично за сваку локацију за предложене нове локације;
- г) специфично ублажавање и мјере ублажавања током имплементације предложених активности;
- д) мониторинг и евалуацију мјере за ублажавање/избјегавање које су идентификоване током прегледа сваке локације у ЕМП-у.

3.2 Смернице за животну средину

Смјернице за животну средину пружају концепте везане за животну средину и екологију, дизајн и планирање нових платформи за одлагање отпада као и смјернице за извођење грађевинских радова. Смјернице покривају руковање грађевинским отпадом, одређеним грађевинским материјалима и методама градње са ограниченим утицајем на животну средину, методе за уштеду енергије као и руковање опасним и безбједним отпадом, и складиштење опасног материјала у оквиру активности које подржава пројекат.

3.3 Фаза пројектовања

Током фазе пројектовања могу се ријешити многа битна питања, испитати а најбољи избор укључити у дизајн пројекта. Пројектант треба да предложи најбоље грађевинске праксе у смислу предложених активности, дизајна пројекта на начин да буду приступачне, енергетски економичне, треба препоручити врсте материјала који су нешкодљиви за животну средину и прихватљиви у земљи, узимајући у обзир прилагођавање објекта постојећем окружењу, пејзажима и околној архитектури.

3.4 Фаза градње / реконструкције

Током фазе градње, нагласак не могућим утицајима за животну средину који слиједе након рушења и грађевинских радова. Питања на која треба обратити пажњу су: грађевински и остали отпад, минимизација буке и прашине, рестаурација локалитета, привремено складиштење материјала, складиштење опасних материјала, археолошки налази, план преусмјеравања саобраћаја, радно вријеме, залажење у сусједне површине. Неопходно је споменути да се прије отпочињања било каквог грађевинског рада мора обезбиједити нормалан рад.

Смањење буке: Прије почетка било каквог рада, препоручује се да се обавијесте комшије, било директно, било путем локалних билборда и новина, о активностима на реконструкцији. Бука треба бити ограничена кориштењем добрих управљачких пракси и ограничавањем радног времена само на дневне смјене. Опрема и машине које се користе требају бити калибриране у складу са Прописима о дозвољеним границама буке (Службени гласник БиХ, бр. 46/89).

Минимизирање прашине: Привремена техничка рјешења и мјере за смањење прашине током грађевинских радова требају бити примијењена. За транспорт земље или сличних прашњавих материјала до грађевинске локације или од њега, треба примијенити мјере прскања или прекривања товара. Смањивање прашине на локацији грађе или реконструкције током сушне сезоне треба остварити полијевањем површине земљишта. Водом се не треба разбацивати. Умањење брзине је још једна мјера која се може примијенити. Радници који раде рушење треба да буду опремљени сигурносном опремом, а прашина са локације може се спријечити заграђивањем градилишта, по потреби.

Грађевински отпад и пролијевање: Препоручује се да извођач радова прије почетка радова тражи од установе да уклони сву опрему и материјале који више неће бити кориштени и да их одложи или рециклира на одговарајући начин. Гдје год је могуће, отпад треба минимизирати, сепарирати и њиме руковати на прописани начин.

Када се отпад сепарира како се препоручује у Закону о управљању отпадом (Службени гласник РС, бр. 53/02) њиме је лакше руковати. Неки материјали као врата или керамички лавабои могу поново бити кориштени на локацији. Неискористиви материјали требају бити однешени на одговарајуће мјесто за рециклажу. Када су у питању материјали који се не могу рециклирати, треба их, у договору са општинским властима одложити на легалним депонијама. Отворено спаљивање или нелегално одлагање било каквог отпада строго је забрањено.

Поред чврстих материјала, одређене количине опасним материјала биће генерисане на градилишту: као што су остатци фарби, емајла, масних паковања, уља, материјали упрљани нафтом, изолациони материјали који садрже азбест, медицински отпад, итд. Процедура за управљање овом врстом отпада дефинисана је у Правилником о категоријама отпада, карактеристикама које га класификују као опасан отпад, активности компоненти на депонијама (Службени гласник РС бр. 39/05), Правилником о врсти отпада и активностима на управљању отпадом за које су потребне дозволе (Службени гласник РС бр. 39/05; 03/07), и Правилником о управљању медицинским отпадом (Службени гласник РС бр. 90/06). Сав отпад мора бити прикупљен и предат фирми која је овлаштена за прикупљање и превоз опасног отпада.

Медицински отпад мора бити прикупљен и ускладиштен у посебне посуде и мора бити предат овлаштеној фирми у року од 8 дана од његовог стварања. Инфективни отпад мора бити похрањен у херметички затворене посуде.

Прије почетка радова, Извођач радова мора да провјери да ли су све правне одредбе о идентификацији евентуалног азбестног отпада и његовог руковања испуњене. То укључују израду прописаног „Плана управљања отпадом“ уз идентификовање евентуалног отпада који садржи азбест, дефинисање процедура за прикупљање и идентификовања овлаштених служби које ће преузети такав отпад ради коначног одлагања.

Радници треба да прођу кроз кратку обуку како да препознају грађевинске материјале који садрже азбест и да у случају случајног проналажења таквих материјала одмах зауставе све радове и спроведу мјере за прикупљање и руковање азбестом. Извођач радова ће обезбједити особље које је обучено или је имало практично искуство из уклањања азбеста, са адекватном заштитном опремом. Отпад мора да се прикупља засебно, да се спријечи стварање прашине

или ломљење таквог отпада, а вреће или канте јасно означене и херметички затворене. Фирма која је ангажована да рукује таквим отпадом мора бити лиценцирана у ентитетском министарству за екологију. У случаја да још увијек нема таквих фирми које су регистроване у Републици Српској, извођач радова ће тражити помоћ од фирми које су лиценциране у Федерацији Босне и Херцеговине.

Укратко, уклањање азбестног отпада мора да се усклади са примјењивим државним и ентитетским прописима укључујући и оне који се односе на грађевинске стандарде, здравље и базбједност, стандарде емисије опасним загађивача ваздуха, као и транспорта и одлагања опасног отпада. (Локални закони о грађевинарству, Закони о управљању отпадом, и процедуре за добијање грађевинских дозвола, Директива 2003/ЕК Европског Парламента и Савјета од 27 марта 2003. године којом се мијења Директива Савјета 83/477/ЕЕК о заштити радника од ризика везаних за излагање азбесту на радном мјесту: највише дозвољене концентрације прашине која се може удахнути до 0,1 fibra/cm^3 : упутства добре праксе: Азбест: Питања здравља на радном мјесту и у заједници, Свјетска банка).

Општи је захтјев да постојећи грађевински елементи који се руше (зидови, темељи, плоче итд) треба да буду пажљиво демолирани а отпад треба сортирати и уклонити како је наложено од стране ЕМП (одређује се током припремне фазе пројекта). Сви вриједнији материјали (врата, прозори, санитариие, итд.) требају бити пажљиво растављени и превезени до складишта које је одређено у ту сврху. Вриједнији материјали требају бити рециклирани у оквиру пројекта, или продати.

Набавка грађевинског материјала: Треба одабрати робу и услуге који нису штетни за околину. Приоритет треба дати производима који испуњавају стандарде за међународно признање. Традиционални добро испробани материјали и методе требају бити одабрани радије него нове и непознате технике.

Организација градилишта и рестаурација: Градилишта треба да буду ограда како би се спријечило улазак људи, и треба увести опште мјере сигурности. Привремене неповољности (саобраћај и слично) усљед грађевинских радова треба минимизирати путем планирања и координације са извођачем радова, комшијама и властима. Након завршетка радова, локацију треба рестаурирати како је планирано дизајном. Сав отпад и машинерија требају бити склоњени са градилишта.

Привремено складиштења материјала (укључујући опасне материјале): Треба избјегавати гомилање материјала ако је могуће. Ако није, грађевински материјал треба складиштити на градилишту, и заштити од временских услова. Опасни материјали као што су фарбе, уља, емајли и слично, требају бити јасно означени и чувани на непропусним површинама а упијачи као што је пијесак или пиљевина требају бити при руци у случају мањих пролијевања. Руковање материјалом треба бити досљедно према упутствима из Табела са подацима о материјалној безбједности.

Улажење у сусједне површине: Улажење у сусједне површине треба избјегавати кад год је могуће. У случајевима гдје је површина за маневрисање исувише мала, треба тражити дозволу

за улазак у сусједну површину. Свака случајна штета сусједне имовине треба бити надокнађена и доведена у стање какво је било прије почетка грађевинских радова.

Археолошки и културни споменици: Ако се наиђе на археолошке налазе током припреме градилишта, извођач треба да обустави радове, одмах реагује и обавијести општинске власти, Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа РС и МЗСЗРС.

Радно вријеме: Да би се избјегла бука и ометање комшилука, радове треба изводити у дневним смјенама, односно од 7 до 18.00 часова. За остале радне сате, потребна је посебна дозвола.

3.5 Употреба

Током употребе, треба се концентрисати на ваљано одржавање и управљање отпадом.

Управљање медицинским отпадом: Препоручује се да свака установа изради интерни приручник за управљање отпадом. У том приручнику биле би идентификоване могуће врсте отпада и за сваку од њих било би описано руковање. Прегледом предложених инвестиција, јасно је да ће се поред општинског јављати и медицински отпад.

Управљање медицинским отпадом у установама описано је у Правилник о управљању медицинским отпадом (Службени гласник РС бр. 90/06). Класификован је у неколико категорија у Правилнику о категоријама медицинског отпада (Службени гласник РС, бр 39/05): а) опасни отпад: инфективни отпад, хемијски отпад који садржи токсичне супстанце, оштри објекти, цитостатици и цитотоксини, амалгамски отпад и остали опасни отпад; б) безопасни медицински отпад. Медицински отпад мора бити сепариран и похрањен у посебне посуде и њиме мора руковати овлаштена фирма у року од 8 дана од дана његовог стварања. Инфективни отпад мора бити похрањен у херметички затворене посуде. Установе треба да израде планове за управљање медицинским отпадом. Супервизија имплементације ових Упутстава изводи се од стране Санитарне инспекције. Правно лице које одлаже или обрађује такав отпад треба да посједује лиценцу за управљање опасним отпадом – медицинским отпадом. Према Закону о управљању отпадом (Службени гласник РС бр 53/02), различите фракције општинског отпада треба сепарирати и ако је могуће рециклирати или минимизирати прије одлагања.

Све мјере минимизирања и/или избјегавања утицаја сумиране су у табели 1, у доњем тексту. Предлаже се да МЗ и СБ надзиру да ли се такве одредбе укључују у обавезујуће документе, и накнадне уговоре. Штавише, треба ангажовати консултанта у пројектовању и опремању/градњи амбуланти уз савјете од стране тима Банке како би се давали савјети о управљању ризицима за животну средину, укључујући ризике који произилазе из реконструкционих радова, укључујући правилно одлагање грађевинског отпада, и ублажавање утицаја буке и прашине. Уговори и документи набавке треба да укључе клаузуле о правилном одлагању неприхватљивих грађевинских материјала и грађевинског отпада. Документи за набавку ће специфицирати да се не смију употребљавати било који материјали који су неприхватљиви за животну средину. Тендерски документи ће укључити санирање адекватних санитарнија, укључујући адекватно одлагање отпадних вода и канализацију.

Табела 1 - Предложене мјере ублажавања и избјегавања

ФАЗА	ПИТАЊЕ	МЈЕРЕ ЗА УБЛАЖАВАЊЕ	ТРОШКОВИ	ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ	КОМЕНТАРИ
ГРАДЊА	Бука	Грађевински радови су ограничени на 5 дана седмично и само у дневној смјени (7 до 18 часова). Машине морају да посједују атест (са калибрацијом за одређене нивое буке)	Није значајан. Ово је укључено у редовни годишњи процес техничког испитивања машинерије и опреме, и потребно је да се посједује радни атест.	Извођач радова	Биће спецификовано у тендерској документацији (у складу са ЕМП)
	Прашина	Прашина од демолирања и транспорта грађевинског материјала и отпада биће минимизирана коришћењем воде, минимизирањем брзине возила и затварањем товара. Прашина са грађевине може се спријечити и покривањем градилишта ако је неопходно	Може бити значајан ако се грађевински радови изводе током сушног годишњег доба. Трошкове треба да сноси извођач радова.	Извођач радова	Биће наведено у тендерској документацији (у складу са ЕМП)

ФАЗА	ПИТАЊЕ	МЈЕРЕ ЗА УБЛАЖАВАЊЕ	ТРОШКОВИ	ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ	КОМЕНТАРИ
	Грађевински отпад	<p>Очекују се мале количине опасног отпада, и он се мора одвојити од чврстог отпада у складу са Планом за управљање отпадом. План је обавезан ради добијања локалне грађевинске дозволе, која је дио Коначне пројектне документације</p> <p>За опасни отпад (боје, уља итд) извођач радова мора де се придржава процедура прописаних за руковање опасним отпадом, што се односи на прикупљање, уручивање отпада фирми овлаштеној (регистрованој у ентитском министарству екологије) за уклањање опасног отпада и попуњавање пропратне документације.</p> <p>Сви дијелови који се могу рециклирати морају се одвојити од отпада који се не рециклира и однијети на одговарајуће локације за прикупљање уз пропратну документацију.</p> <p>Отпад који се не рециклира мора се однијети до овлаштене депоније.</p> <p>Грађевинска локација мора бити очишћена и сав талог и отпадни материјал мора бити одложен у складу са клаузулама наведеним у спецификацијама.</p> <p>Спаљивање или бацање на нелегалним депонијама је строго забрањено</p>	<p>Није значајан (у зависности од количина опасног отпада). Све трошкове сноси извођач радова.</p>	<p>Уговарач (или друго лице у зависности од Уговора)</p>	<p>Биће наведено у тендерској документацији (у складу са ЕМП)</p>

ФАЗА	ПИТАЊЕ	МЈЕРЕ ЗА УБЛАЖАВАЊЕ	ТРОШКОВИ	ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ	КОМЕНТАРИ
ГРАДЊА	Замјена материјала који садрже азбест и осталих опасних материјала	<p>Замијенити азбест и остале еколошки штетне материјале у објекту</p> <p>Изолациони материјал који садржи азбест сматра се опасним отпадом и са њим се мора поступати сходно томе, и у складу са државним, ентитетским и ЕУ прописима и упутствима добре праксе: Азбест:</p> <p>Здравствени проблеми на радном мјесту и у заједници, Свјетска банка.</p> <p>Уклањање азбеста мора да обавља обучено особље, у адекватној заштитној опреми.</p> <p>Свако ломљење посуда које садрже азбест мора се избјегавати, а процеси стварања прашине морају бити сузбијени, како би се ограничила количина азбестних честица које се разносе зраком. Прикупљени отпад мора бити смјештен у херметичких затворене, јасно означене посуде, спремљене на сигурном мјесту, током што је могуће краћег периода.</p> <p>Такав отпад мора бити повјерен уговореној и лиценцираној фирми за уклањање опасног отпада, укључујући азбест, у складу са важећим ентитетским законима о Управљању отпадом.</p>	Значајан трошак	Извођач радова	Биће наведено у тендерској документацији (у складу са ЕМП)
	Деградација битних историјских или културних локалитета - "случајни проналасци"	<p>Супервизија грађевинских радова</p> <p>Ако наиђе на археолошка налазишта током радова на локалитету, извођач мора да обустави радове и слиједи процедуру и обавијести овлаштене органе</p>	Није значајан трошак. Све трошкове треба да сноси извођач радова	Извођач радова	Обавијестити општинске власти, Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа РС, ПЦУ тим МЗСЗРС

ФАЗА	ПИТАЊЕ	МЈЕРЕ ЗА УБЛАЖАВАЊЕ	ТРОШКОВИ	ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ	КОМЕНТАРИ
УПОТРЕБА	Гријни системи и цистерне за нафту или гас	Противпожарне мјере морају бити имплементирани и мора се израдити Операциони план у случају несреће ако складиште прелази масу од 5000 кг (нафта) и / или 500 кг гаса	Релевантан трошак	Корисник (Под супервизијом МУПРС или РИРС)	
	Управљање отпадом	Организована сепарација чврстог отпада Прикупљање материјала који се може рециклирати Организовано прикупљање чврстог отпада који се не рециклира Увођење мјера за минимизирање продукције отпада, Координација са локалним планом за управљање отпадом и/или општином Прикупљање и разврставање отпада у објекту Преузимање отпада од стране фирме овлаштене за управљање опасним отпадом или одлагање на локацију коју је одобрила општина Придржавати се обавезне процедуре извјештавања о опасном отпаду Одвојити медицински отпад и уручити га овлаштеној фирми у року од 8 дана од датума његовог стварања	Може бити значајан током година, и треба бити плаћен од стране Корисник и не из кредита	Корисник	
	Складиштење	Опасни материјали требају се складиштити у складу са Табелом са подацима за безбједност материјала.	Иницијално релевантан (једнократан трошак)	Корисник	Пројекат објекта треба да ријешити питање потребе за складиштењем

3.6 План за мониторинг и супервизија

Мониторинг градње је дио процедуре за добијање Грађевинске дозволе. Параметри који се требају пратити, учесталост, модалитет, и временски распоред активности на мониторингу дати су у табели 2. Питања животне средине укључујући мјере за ублажавање треба да периодично буду под супервизијом СБ и МЗСЗ. Треба припремати и достављати Банци на преглед Годишње извјештаја о напретку у имплементацији ЕМП-а и у њима наводити питања животне средине која произилазе из пројектних активности, статус мјера за ублажавање и наредне кораке које треба предузети.

Табела 2 - План мониторинга

ФАЗА	ШТА треба пратити?	ГДЈЕ је параметар којег треба пратити?	КАКО параметар треба пратити?	КАДА параметар треба пратити (учесталост)?	ЗАШТО параметар треба пратити?	ТРОШАК	ОДГОВОРНОСТ
Пројектовање	Имплементација ЕМП - смјерница (ПРЕПОРУКА)	Пројекат изградње/реконструкције и адаптације	Преглед елабората и пројектне документације	Претходно одобрење за градњу као дио програма мониторинга пројекта	Препоручује се из разлога што адаптације према законима Републике Српске не изискује грађевинску дозволу	Треба да буде дио пројекта	МЗСЗРС Пројектант извођача радова
Градња	Параметри дати у грађевинској дозволи – сви посебни услови градње прописани од стране различитих органа	Главна пројектна документација	Дио редовне инспекције МПУГЕРС (регионалне канцеларије)	Током градње, и прије издавања Употребне дозволе	Редован преглед наведен у закону и ако се уложи било каква жалба Министарству (МПУГЕРС)	Укључено у процес градње, трошак извођача радова	Инжињер за надзор и Општинска грађевинска инспекција (у оквиру МПУГЕРС)
	Управљање отпадом са градилишта (укључујући опасни отпад)	Пропратна документација уз отпад која се подноси МПУГЕРС	Дио редовне инспекције МПУГЕРС (регионалне канцеларије)	Након извјештавања о управљању отпадом према МПУГЕРС	Потребно у складу са многим прописима о отпаду	Трошак МПУГЕРС, МУПРС и мали трошак за извођача радова	Инжињер за надзор, МУПРС
Употреба	Управљање отпадом	Путем пропратне документације за отпад која се доставља МПУГЕРС	Извјештаји за МПУГЕРС	Након извјештавања о управљању отпадом према МПУГЕРС	Потребно у складу са многим прописима о отпаду	Трошак за МПУГЕРС и за корисника	МПУГЕРС, МУПРС, РИРС

3.7 Одговорности за имплементацију ЕМП и буџет

МЗСЗРС као прималац кредита ће осигурати да ПЦУ у МЗСЗРС буде опремљен квалитетним особљем за извођење послова супервизије и мјера за ублажавање и мониторинг како је описано у ЕМП. ПЦУ ће осигурати да све неопходне дозволе и/или одобрења буду издате од стране овлаштених агенција прије почетка и током грађевинске фазе.

МЗСЗРС је одговорно за правилну имплементацију ЕМП-а, што укључује и фазу градње и фазу функционисања. Током грађевинске фазе, уз помоћ консултаната, ПЦУ ће извршити супервизију радова изведених од стране извођача радова, и осигурати да је ЕМП примјењен на прави начин. Током фазе употребе/коришћења, МЗСЗРС ће бити одговорно за придржавање ЕМП-а на задовољавајући начин. ПЦУ ће подносити извјештаје Банци и МЗСЗРС о степену усклађености са животном средином у оквиру пројекта, у редовним интервалима на двогодишњој основи. Усклађеност са ЕМП-ом ће бити описана у редовним Извјештајима о напретку, који су тражени у складу са Кредитним споразумом. Мониторинг наведен у ЕМП-у произилази из законодавству о животној средини Републике Српске и зато ће такође бити предметом супервизије од стране инспекције Министарства за урбанизам, грађевинарство и екологију Републике Српске.

Стручњак за животну средину биће ангажован од стране ПЦУ са дјеломичним радним временом да надгледа аспекте животне средине током имплементације ЕМП-а. Главни задаци стручњака за животну средину биће:

- Организовање дисеминације информација о ЕМП-у свим заинтересованим странама;
- Организовање супервизије имплементације ЕМП;
- Припрема кварталних и годишњих извјештаја о напретку у имплементацији ЕМП-а и о активностима на заштити животне средине у оквиру пројекта;
- Осигурати да сва релевантна документација и извјештаји везани за аспекте животне средине у подкомпонентама буду адекватно чувани од стране ПЦУ

МЗСЗРС ће имплементирати укупни пројекат, и надгледати усклађеност пројекта са животном средином током фазе пројектовања, градње и употребе, и осигурати имплементацију ЕМП-овог плана за мониторинг и ублажавање. Инспектори за животну средину у оквиру Министарства за урбанизам, грађевинарство и екологију, заједно са стручњацима из ПЦУ и Банке (током мисија) ће обезбиједити супервизију у облику ненајављених посјета градилиштима током грађевинских радова и употребе у вези са грађевинским условима и заштитом животне средине.

Трошак имплементације ЕМП-а ће углавном бити сношен од стране извођача радова током извођења радова, а ПЦУ ће подржати само у праћењу и надгледању активности у износу од 10% бруто плате ангажованог постојећег лица.

4 ЈАВНО ОБЈАВЉИВАЊЕ И КОНСУЛТАЦИЈЕ

Нацрт ЕМП-а је био доступан јавности за коментарисање, питања и приједлоге на веб страници Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске и ПЦУ од 16. децембра 2008. године. Коначна дискусија одржана је 10. фебруара 2009. године у присуству представника из Министарства грађевинарства и екологије, општина гдје ће се одвијати грађевински радови, невладиних организација које се баве животном средином и особља МЗСЗ које је задужено за питања медицинског отпада. Сви добијени коментари укључени су у финални документ. Коначна верзија ЕМП-а, стављена је на интернет страницу МЗСЗ.

5 ДОДАЦИ

5.1 СПИСАК НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И ПОДЗАКОНСКИХ АКТА КОЈИМА СЕ РЕГУЛИШЕ ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине и природе

- Закон о заштити физичког и социјалног окружења – Службени гласник РС бр. 53/02; 28/07; 41/08
- Закон о заштити природе – Службени гласник РС бр. 50/02; 34/08
- Закон о шумама – Службени гласник РС бр. 66/03; 53/05; 91/06
- Закон о заштити фондова и физичког и социјалног окружења - Службени гласник РС бр. 51/02; 53/07
- Одлука о пројектима за које је потребна Процјена животне средине и Критеријуми одлучивања неопходности имплементације Процјене утицаја на животну средину – Службени гласник РС бр. 07/06
- Прописи о условима за спровођење активности у области животне средине - Службени гласник РС бр. 15/07
- Смјернице о садржају студија о утицају на животну средину - Службени гласник РС бр. 118/05
- Закон о уређењу простора - Службени гласник РС бр. 84/02; 55/02; 14/03; 112/06; 53/07
- Закон о комуналним активностима - Службени гласник РС бр. 11/95; 52/02
- Закон о имплементацији одлуке о комисији за заштиту националних споменика - Службени гласник РС бр. 09/02; 64/08
- Правила експертске супервизије грађевинских радова - Службени гласник РС бр. 07/04

Заштита ваздуха

- Закон о заштити ваздуха - Службени гласник РС бр. 53/02
- Прописи о лимитима вриједности емисија штетних материјала у ваздуху - Службени гласник РС бр. 39/05
- Прописи о граничним вриједностима квалитета ваздуха - Службени гласник РС бр. 39/05

Заштита вода

- Закон о заштити вода - Службени гласник РС бр. 53/02;
- Прописи о категоријама отпада, карактеристикама по којима се класификује као опасан отпад, активностима рециклирања и одлагања отпада - Службени гласник РС бр. 39/05

Заштита од буке

- Закон о заштити физичког и социјалног окружења – Службени гласник РС бр. 53/02; 28/07; 41/08
- Прописи о дозвољеним граничним вриједностима звука и буке – Службени гласник БХ бр. 46/89

Управљање отпадом

- Закон о управљању отпадом - Службени гласник РС бр. 53/02; 65/08;
- Прописи о управљању медицинским отпадом - Службени гласник РС бр. 90/06
- Прописи о категоријама отпада са каталогом - Службени гласник РС бр. 39/05
- Прописи о типовима отпада и активностима управљања отпадом за које је потребна дозвола - Службени гласник РС бр. 39/05; 03/07
- Прописи о транспорту опасног отпада - Службени гласник РС бр. 86/05

5.2 УЛОГЕ И ОДГОВОРНОСТИ ВЛАСТИ

МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Адреса: Трг Републике Српске 1, 78 000 Бања Лука

Тел: 387 51 339 592

Факс: 387 51 339 653

Виши стручни сарадник за заштиту животне средине

Виши стручни сарадник за заштиту природе

Виши стручни сарадник за заштиту ваздуха

Виши стручни сарадник за заштиту воде

Виши стручни сарадник за управљање отпадом

Виши стручни сарадник за инспекцију

Виши стручни сарадник за грађевинарство

Виши стручни сарадник за дужности административног надзора

Виши стручни сарадник за нормативне правне послове

Канцеларија за заштиту животне средине

Адреса: Трг Републике Српске 1, 78 000 Бања Лука

Тел: 387 51 339 508

Факс: 387 51 339 689

Министарство спроводи административне и остале послове везане за општу заштиту животне средине узимајући у обзир циљеве одрживог развоја. Обим посла Министарства односи се на све што има везе са планирањем простора, развоја и локације, грађевинских радове и употребних дозвола, као и са зонирањем и грађевинском инспекцијом.

МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Адреса: Трг Републике Српске 1, 78 000 Бања Лука

Тел: 387 51 339 622

Факс: 387 51 339 658; 339 652

Виши стручни сарадник за мониторинг и евалуацију здравственог система

Виши стручни сарадник за примарну здравствену заштиту и јавно здравство

Виши стручни сарадник за заштиту од радијације

Виши стручни сарадник за нормативне и правне послове у сектору здравствене заштите

Адреса: Трг Републике Српске 1, 78 000 Бања Лука

Тел: 387 51 339 452

Тел: 387 51 339 450

Тел: 387 51 339 466

Тел: 387 51 339 453

Факс: 387 51 339 456

Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске спроводи инспекцију активности, просторија, објеката и опреме која може имати негативан утицај на људско здравље.

РЕПУБЛИЧКИ ИНСПЕКТОРАТ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Канцеларија за заштиту животне средине

Адреса: Пиланска бб, 78 000 Бања Лука

Тел: 387 51 348 700

Факс: 387 51 348 700

Републички инспекторат спроводи санитарну инспекцију, инспекцију животне средине, инспекцију активности, структуре грађевине, просторије, објекте и опрему која може имати негативан утицај на људско здравље.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Адреса: Југ Богдана 108, 78 000 Бања Лука
Тел: 387 51 331 141
Факс: 387 51 331 144

Одсјек за инспекцију, противпожарну заштиту и цивилну заштиту

Поред административних послова, Министарство унутрашњих послова спроводи остале дужности које су везане за: безбједност саобраћаја, регистрацију моторних возила, експлозиве, заштиту од пожара.

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Адреса: Трг Републике Српске 1, 78 000 Бања Лука
Тел: 387 51 338 415
Факс: 387 51 338 866

Виши стручни сарадник за узгој и заштиту шума
Виши стручни сарадник за природно наслеђе
Виши стручни сарадник за пољопривредни сектор
Виши стручни сарадник за коришћење вода

Адреса: Трг Републике Српске 1, 78 000 Бања Лука
Тел: 387 51 338 408

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде такође спроводи административне активности везане за: заштиту пољопривредног земљишта, трансформацију пољопривредног у грађевинско земљиште, заштиту шума и шумских газдинстава, и природног наслеђења.

Заштита вода је у потпуности надлежност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, које спроводи административне и остале дужности везане за управљање водама, воденим ресурсима и њиховим коришћењем и заштитом. У његову надлежност такође спадају све инспекцијске активности везане за заштиту воде, спречавање загађења и коришћење вода.

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ И ПРИРОДНОГ НАСЉЕЂА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Одсјек за конзервацију и рестаурацију
Одсјек за заштиту природног наслеђења
Одсјек за истраживање, евалуацију и документацију
Одсјек за документацију и централни регистар

Адреса: Вука Караџића 4, 78 000 Бања Лука
Тел: 387 51 247 418
Факс: 387 51 247 545

Национални завод за заштиту културног, историјског и природног наслеђења спроводи административне и друге послове везане за: истраживање, испитивање (анализу), ажурирање, евидентирање, документовање и промовисање културног, историјског и природног наслеђења; централне информационе услуге; одређивање заштићених културних вриједности; објављивање

специјалних услова градње са циљем заштите културног наслеђа; инспекционе радове везане за културно наслеђе.

5.3 СПИСАК КОНСУЛТОВАНИХ ОСОБА

- Представници Министарства здравља и социјалне заштите задужени за медицински отпад
- Представници Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију
- Представници општина, задужени за планирање (општине Бањалука, Градишка и Приједор)
- Представници из невладиних организација које се баве животном средином.